Trygonometria

Spis treści

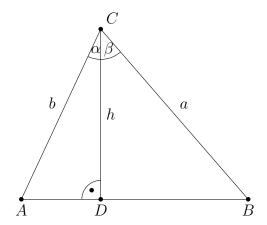
1	Tożs	samości Trygonometryczne 2
	1.1	Sinus sumy dwóch kątów
	1.2	Cosinus sumy dwóch kątów
	1.3	Tangens sumy dwóch kątów
	1.4	Cotangens sumy dwóch kątów
	1.5	Sinus różnicy dwóch kątów
	1.6	Cosinus różnicy dwóch kątów
	1.7	Tangens różnicy dwóch kątów
	1.8	Cotangens różnicy dwóch kątów
	1.9	Sinus dwukrotności kąta
	1.10	Cosinus dwukrotności kąta
	1.11	
	1.12	Cotangens dwukrotności kąta
	1.13	Sinus trzykrotności kąta
		Cosinus trzykrotności kąta
	1.15	Tangens trzykrotności kąta
	1.16	Cotangens trzykrotności kąta
		Sinus kąta połówkowego
	1.18	Cosinus kąta połówkowego
	1.19	Tangens kąta połówkowego
		Cotangens kąta połówkowego
2	Pod	sumowanie 9

1 Tożsamości Trygonometryczne

1.1 Sinus sumy dwóch katów

$$\sin(\alpha + \beta) = \sin \alpha \cos \beta + \cos \alpha \sin \beta$$

Dowód:

$$[ABC] = \frac{1}{2}ab\sin(\alpha + \beta)$$
$$[ADC] = \frac{1}{2}bh\sin\alpha$$
$$[DBC] = \frac{1}{2}ah\sin\beta$$

Z $\triangle ADC$ i $\triangle BDC$:

$$\cos\alpha = \frac{h}{b} \text{ oraz } \cos\beta = \frac{h}{a}$$
 Stąd

$$h=b\cos\alpha$$
i $h=a\cos\beta$ Czyli

$$[ABC] = [ADC] + [BDC]$$

$$\frac{1}{2}ab\sin(\alpha + \beta) = \frac{1}{2}bh\sin\alpha + \frac{1}{2}ah\sin\beta$$

$$\frac{1}{2}ab\sin(\alpha + \beta) = \frac{1}{2}ba\cos\beta\sin\alpha + \frac{1}{2}ab\cos\alpha\sin\beta$$

$$\sin(\alpha + \beta) = \sin\alpha\cos\beta + \cos\alpha\sin\beta.$$

1.2 Cosinus sumy dwóch katów

$$\cos(\alpha + \beta) = \cos\alpha\cos\beta - \sin\alpha\sin\beta$$

Dowód:

$$\cos(\alpha + \beta) = \sin(90^{\circ} - (\alpha + \beta)) =$$

$$= \sin(90^{\circ} - \alpha - \beta) =$$

$$= \sin((90^{\circ} - \alpha) + (-\beta)) =$$

$$= \sin(90^{\circ} - \alpha)\cos(-\beta) + \cos(90^{\circ} - \alpha)\sin(-\beta) =$$

$$= \cos\alpha\cos\beta - \sin\alpha\sin\beta.$$

c.n.d.

1.3 Tangens sumy dwóch katów

$$tg(\alpha + \beta) = \frac{tg \alpha + tg \beta}{1 - tg \alpha tg \beta}$$

Dowód:

$$tg(\alpha + \beta) = \frac{\sin(\alpha + \beta)}{\cos(\alpha + \beta)} =$$

$$= \frac{\sin \alpha \cos \beta + \cos \alpha \sin \beta}{\cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta} =$$

$$= \frac{\frac{\sin \alpha \cos \beta + \cos \alpha \sin \beta}{\cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta}}{\frac{\cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta}{\cos \alpha \cos \beta}} =$$

$$= \frac{\frac{\sin \alpha}{\cos \alpha} + \frac{\sin \beta}{\cos \beta}}{1 + \frac{\sin \alpha \cos \beta}{\cos \alpha \cos \beta}} =$$

$$= \frac{tg \alpha + tg \beta}{1 - tg \alpha tg \beta}.$$

c.n.d.

1.4 Cotangens sumy dwóch kątów

$$\operatorname{ctg}(\alpha + \beta) = \frac{\operatorname{ctg}\alpha\operatorname{ctg}\beta - 1}{\operatorname{ctg}\alpha + \operatorname{ctg}\beta}$$

Dowód:

$$\cot g(\alpha + \beta) = \frac{\cos(\alpha + \beta)}{\sin(\alpha + \beta)} =$$

$$= \frac{\cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta}{\sin \alpha \cos \beta + \cos \alpha \sin \beta} =$$

$$= \frac{\frac{\cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta}{\sin \alpha \sin \beta}}{\frac{\sin \alpha \cos \beta + \cos \alpha \sin \beta}{\sin \alpha \sin \beta}} =$$

$$= \frac{\frac{\cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta}{\sin \alpha \sin \beta}}{\frac{\sin \alpha \cos \beta + \cos \alpha \sin \beta}{\sin \alpha \sin \beta}} =$$

$$= \frac{\frac{\cos \alpha \cos \beta}{\sin \alpha \sin \beta} - 1}{\frac{\cos \beta}{\sin \beta} + \frac{\cos \alpha}{\sin \alpha}} =$$

$$= \frac{\cot g \alpha \cot g \beta - 1}{\cot g \alpha + \cot g \beta}.$$

1.5 Sinus różnicy dwóch katów

$$\sin(\alpha - \beta) = \sin\alpha\cos\beta - \cos\alpha\sin\beta$$

<u>Dowód:</u>

$$\sin(\alpha - \beta) = \sin(\alpha + (-\beta)) =$$

$$= \sin \alpha \cos(-\beta) + \cos \alpha \sin(-\beta) =$$

$$= \sin \alpha \cos \beta - \cos \alpha \sin \beta.$$

c.n.d.

1.6 Cosinus różnicy dwóch kątów

$$\cos(\alpha - \beta) = \cos\alpha\cos\beta + \sin\alpha\sin\beta$$

Dowód:

$$\cos(\alpha - \beta) = \cos(\alpha + (-\beta)) =$$

$$= \cos \alpha \cos(-\beta) - \sin \alpha \sin(-\beta) =$$

$$= \cos \alpha \cos \beta + \sin \alpha \sin \beta.$$

c.n.d.

1.7 Tangens różnicy dwóch kątów

$$tg(\alpha - \beta) = \frac{tg \alpha - tg \beta}{1 + tg \alpha tg \beta}$$

Dowód:

$$tg(\alpha - \beta) = tg(\alpha + (-\beta)) =$$

$$= \frac{tg \alpha + tg(-\beta)}{1 - tg \alpha tg(-\beta)} =$$

$$= \frac{tg \alpha - tg \beta}{1 + tg \alpha tg \beta}.$$

c.n.d.

1.8 Cotangens różnicy dwóch kątów

$$\operatorname{ctg}(\alpha - \beta) = \frac{\operatorname{ctg} \alpha \operatorname{ctg} \beta + 1}{-\operatorname{ctg} \alpha + \operatorname{ctg} \beta}$$

Dowód:

$$\operatorname{ctg}(\alpha - \beta) = \operatorname{ctg}(\alpha + (-\beta)) =$$

$$= \frac{\operatorname{ctg} \alpha \operatorname{ctg}(-\beta) - 1}{\operatorname{ctg} \alpha + \operatorname{ctg}(-\beta)} =$$

$$= \frac{-\operatorname{ctg} \alpha \operatorname{ctg} \beta - 1}{\operatorname{ctg} \alpha - \operatorname{ctg} \beta} =$$

$$= \frac{\operatorname{ctg} \alpha \operatorname{ctg} \beta + 1}{-\operatorname{ctg} \alpha + \operatorname{ctg} \beta}.$$

1.9 Sinus dwukrotności kąta

$$\sin 2\alpha = 2\sin \alpha \cos \alpha$$

Dowód:

$$\sin 2\alpha = \sin(\alpha + \alpha) =$$

$$= \sin \alpha \cos \alpha + \cos \alpha \sin \alpha =$$

$$= 2 \sin \alpha \cos \alpha.$$

c.n.d.

1.10 Cosinus dwukrotności kąta

$$\cos 2\alpha = \cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha = 2\cos^2 \alpha - 1 = 1 - 2\sin^2 \alpha$$

<u>Dowód:</u>

$$\cos 2\alpha = \cos(\alpha + \alpha) =$$

$$= \cos \alpha \cos \alpha - \sin \alpha \sin \alpha =$$

$$= \cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha.$$

c.n.d.

1.11 Tangens dwukrotności kata

$$tg\,2\alpha = \frac{2\,tg\,\alpha}{1-tg^2\,\alpha}$$

<u>Dowód:</u>

$$tg 2\alpha = tg(\alpha + \alpha) =$$

$$= \frac{tg \alpha + tg \alpha}{1 - tg \alpha tg \alpha} =$$

$$= \frac{2 tg \alpha}{1 - tg^2 \alpha}.$$

c.n.d.

1.12 Cotangens dwukrotności kąta

$$\operatorname{ctg} 2\alpha = \frac{\operatorname{ctg}^2 \alpha - 1}{2\operatorname{ctg} \alpha}$$

Dowód:

$$\cot 2\alpha = \cot(\alpha + \alpha) =
= \frac{\cot \alpha \cot \alpha - 1}{\cot \alpha + \cot \alpha} =
= \frac{\cot^2 \alpha - 1}{2\cot \alpha}.$$

1.13 Sinus trzykrotności kąta

$$\sin 3\alpha = 3\sin \alpha - 4\sin^3 \alpha$$

Dowód:

$$\sin 3\alpha = \sin(2\alpha + \alpha) =$$

$$= \sin 2\alpha \cos \alpha + \cos 2\alpha \sin \alpha =$$

$$= (2\sin \alpha \cos \alpha) \cos \alpha + (\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha) \sin \alpha =$$

$$= 2\sin \alpha \cos^2 \alpha + \cos^2 \alpha \sin \alpha - \sin^3 \alpha =$$

$$= \cos^2 \alpha (3\sin \alpha) - \sin^3 \alpha =$$

$$= (1 - \sin^2 \alpha)(3\sin \alpha) - \sin^3 \alpha =$$

$$= 3\sin \alpha - 4\sin^3 \alpha.$$

c.n.d.

1.14 Cosinus trzykrotności kąta

$$\cos 3\alpha = 4\cos^3 \alpha - 3\cos \alpha$$

<u>Dowód:</u>

$$\cos 3\alpha = \cos(2\alpha + \alpha) =$$

$$= \cos 2\alpha \cos \alpha - \sin 2\alpha \sin \alpha =$$

$$= (2\cos^2 \alpha - 1)\cos \alpha - (2\sin \alpha \cos \alpha)\sin \alpha =$$

$$= (2\cos^2 \alpha - 1)\cos \alpha - 2\sin^2 \alpha \cos \alpha =$$

$$= (2\cos^2 \alpha - 1)\cos \alpha - 2(1-\cos^2 \alpha)\cos \alpha =$$

$$= 2\cos^3 \alpha - \cos \alpha - 2\cos \alpha + 2\cos^3 \alpha =$$

$$= 4\cos^3 \alpha - 3\cos \alpha.$$

c.n.d.

1.15 Tangens trzykrotności kąta

$$tg \, 3\alpha = \frac{3 tg \, \alpha - tg^3 \, \alpha}{1 - 3 tg^2 \, \alpha}$$

Dowód:

$$\begin{split} \operatorname{tg} 3\alpha &= \operatorname{tg}(2\alpha + \alpha) = \\ &= \frac{\operatorname{tg} 2\alpha + \operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg} 2\alpha \operatorname{tg} \alpha} = \\ &= \frac{\frac{2\operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha} + \operatorname{tg} \alpha}{1 - \frac{2\operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha} \operatorname{tg} \alpha} = \\ &= \frac{\frac{2\operatorname{tg} \alpha + \operatorname{tg} \alpha - \operatorname{tg}^3 \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha}}{\frac{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha - 2\operatorname{tg} \alpha \operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha}} = \\ &= \frac{3\operatorname{tg} \alpha - \operatorname{tg}^3 \alpha}{1 - 3\operatorname{tg}^2 \alpha}. \end{split}$$

1.16 Cotangens trzykrotności kata

$$\operatorname{ctg} 3\alpha = \frac{\operatorname{ctg}^3 \alpha - 3\operatorname{ctg} \alpha}{3\operatorname{ctg}^2 \alpha - 1}$$

<u>Dowód:</u>

$$\cot 3\alpha = \cot (2\alpha + \alpha) =$$

$$= \frac{\cot 2\alpha \cot \alpha - 1}{\cot 2\alpha + \cot 2\alpha} =$$

$$= \frac{\frac{\cot^2 \alpha - 1}{2\cot \alpha} \cot \alpha - 1}{\frac{\cot^2 \alpha - 1}{2\cot \alpha} + \cot \alpha} =$$

$$= \frac{\frac{(\cot^2 \alpha - 1)\cot \alpha - 2\cot \alpha}{2\cot \alpha}}{\frac{2\cot \alpha}{2\cot \alpha}} =$$

$$= \frac{\frac{(\cot^2 \alpha - 1)\cot \alpha - 2\cot \alpha}{2\cot \alpha}}{\frac{2\cot \alpha}{2\cot \alpha}} =$$

$$= \frac{(\cot^2 \alpha - 1)\cot \alpha - 2\cot \alpha}{\cot^2 \alpha - 1 + 2\cot^2 \alpha} =$$

$$= \frac{\cot^3 \alpha - \cot \alpha - 2\cot \alpha}{3\cot^2 \alpha - 1} =$$

$$= \frac{3\tan \alpha - \tan^3 \alpha}{1 - 3\tan^2 \alpha}.$$

c.n.d.

1.17 Sinus kata połówkowego

$$\sin\frac{\alpha}{2} = \pm\sqrt{\frac{1-\cos\alpha}{2}}$$

Dowód:

$$\cos 2\alpha = 1 - 2\sin^2 \alpha$$
$$\sin \alpha = \pm \sqrt{\frac{1 - \cos 2\alpha}{2}}$$

Zatem

$$\sin\frac{\alpha}{2} = \pm\sqrt{\frac{1-\cos\alpha}{2}}.$$

c.n.d.

1.18 Cosinus kąta połówkowego

$$\cos\frac{\alpha}{2} = \pm\sqrt{\frac{1+\cos\alpha}{2}}$$

<u>Dowód:</u>

$$\cos 2\alpha = 2\cos^2 \alpha - 1$$
$$\cos \alpha = \pm \sqrt{\frac{1 + \cos 2\alpha}{2}}$$

Zatem

$$\cos\frac{\alpha}{2} = \pm\sqrt{\frac{1+\cos\alpha}{2}}$$

c.n.d.

1.19 Tangens kata połówkowego

$$tg\frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 - \cos \alpha}{1 + \cos \alpha}}$$

Dowód:

$$\operatorname{tg}\frac{\alpha}{2} = \frac{\sin\frac{\alpha}{2}}{\cos\frac{\alpha}{2}} = \frac{\pm\sqrt{\frac{1-\cos\alpha}{2}}}{\pm\sqrt{\frac{1+\cos\alpha}{2}}} = \pm\sqrt{\frac{1-\cos\alpha}{1+\cos\alpha}}.$$

c.n.d.

1.20 Cotangens kąta połówkowego

$$\operatorname{ctg} \frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 + \cos \alpha}{1 - \cos \alpha}}$$

<u>Dowód:</u>

$$\operatorname{ctg} \frac{\alpha}{2} = \frac{\cos \frac{\alpha}{2}}{\sin \frac{\alpha}{2}} = \frac{\pm \sqrt{\frac{1 + \cos \alpha}{2}}}{\pm \sqrt{\frac{1 - \cos \alpha}{2}}} = \pm \sqrt{\frac{1 + \cos \alpha}{1 - \cos \alpha}}.$$

2 Podsumowanie

$$\sin(\alpha + \beta) = \sin \alpha \cos \beta + \cos \alpha \sin \beta$$
$$\cos(\alpha + \beta) = \cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta$$
$$\tan(\alpha + \beta) = \frac{\tan \alpha + \tan \beta}{1 - \tan \alpha + \tan \beta}$$
$$\cot(\alpha + \beta) = \frac{\cot \alpha \cot \beta}{\cot \alpha + \cot \beta}$$

$$\sin(\alpha - \beta) = \sin \alpha \cos \beta - \cos \alpha \sin \beta$$
$$\cos(\alpha - \beta) = \cos \alpha \cos \beta + \sin \alpha \sin \beta$$
$$\tan(\alpha - \beta) = \frac{\tan \alpha - \tan \beta}{1 + \tan \alpha \tan \beta}$$
$$\cot(\alpha - \beta) = \frac{\cot \alpha \cot \beta}{-\cot \alpha + \cot \beta}$$

$$\sin 2\alpha = 2\sin \alpha \cos \alpha$$

$$\cos 2\alpha = \cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha = 2\cos^2 \alpha - 1 = 1 - 2\sin^2 \alpha$$

$$\operatorname{tg} 2\alpha = \frac{2\operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha}$$

$$\operatorname{ctg} 2\alpha = \frac{\operatorname{ctg}^2 \alpha - 1}{2\operatorname{ctg} \alpha}$$

$$\sin 3\alpha = 3\sin \alpha - 4\sin^3 \alpha$$

$$\cos 3\alpha = 4\cos^3 \alpha - 3\cos \alpha$$

$$\tan 3\alpha = \frac{3\tan \alpha - \tan^3 \alpha}{1 - 3\tan^2 \alpha}$$

$$\cot 3\alpha = \frac{\cot^3 \alpha - 3\cot \alpha}{3\cot^2 \alpha - 1}$$

$$\sin \frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 - \cos \alpha}{2}}$$

$$\cos \frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 + \cos \alpha}{2}}$$

$$\operatorname{tg} \frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 - \cos \alpha}{1 + \cos \alpha}}$$

$$\operatorname{ctg} \frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 + \cos \alpha}{1 - \cos \alpha}}$$